

Zina: een hybride serie

“Hoe kan de comedy ademen en het drama net zo hard binnen komen?”

Het scenario van *Zina*, een *dramedy* over vijf Marokkaans-Nederlandse vriendinnen die lief en leed delen, lag in handen van een schrijversteam van vier. Eén van hen is Fadua El Akchaoui. Michael Middelkoop regisseerde de serie. “Ik had nog nooit iets gelezen wat me zo raakte en tegelijk op een heel natuurlijke manier inzichten gaf in een cultuur.”

Michael Middelkoop is zo'n tien jaar geleden het vak ingerold als copywriter en daarna ook regisseur van commercials, maar was altijd al geïnteresseerd in regie en beeld. In zijn fictiewerk is hij op zoek naar “heel plat gezegd: ‘de ander in Nederland’ en de rijkheid van verhalen. Vanuit mijn eigen achtergrond, maar ook omdat ik gewoon heel nieuwsgierig ben.” Voor Fadua El Akchaoui, schrijver, regisseur, theatermaker én actrice, zit de

basis in de storytelling. “De vorm waarin ik dat giet, kan elke keer anders zijn. Ik ben extreem nieuwsgierig. Daarom durf ik het aan om al die verschillende vormen uit te proberen, eigen te maken en mezelf daarin te ontwikkelen.”

Hoe zijn jullie betrokken geraakt bij *Zina*?

Michael: “Creatief producent Daria Bukvić en het schrijversteam waren op zoek naar een regisseur die goed lichtvoetige drama kan vangen. De oprechtheid van de zware thema's, maar ook de humor. Ze stuurden me de scripts toe; ik had nog nooit iets gelezen wat me zo raakte en tegelijk op een natuurlijke manier inzichten gaf in een cultuur. Het script brengt een vrij zware thematiek over zonder dat het prekerig wordt. Er zit een lach achter. Ik werd daar zo enthousiast van. Mijn pitch voor de serie was om die balans goed uit te spelen. Zodoende!”

Fadua: “*Zina* is geïnspireerd op het toneelstuk en kookboek *Melk & Dadel's* dat onder de vlag van Rose Stories valt. Zij denken heel transmediaal: wat kunnen we nog meer met deze voorstelling? Toen is het idee ontstaan om een serie te maken. Media-lane kwam langs bij de voorstelling en wilde graag met ons verder.”

Perspectieven

Rose Stories, Medialane, KRO-NCRV: is het niet lastig om met zoveel partijen te werken?

Fadua: “Het zijn inderdaad veel stemmen, maar het leuke daaraan is dat je ook veel perspectieven toelaat. Ik denk dat we, doordat wij als schrijvers-team heel dicht bij elkaar bleven, al die perspectieven konden toelaten. Die feedback was het enige wat veroorzaakte dat we het gesprek constant moesten aangaan. De dialoog was er steeds, maar bleef wel echt bij ons. De input van buiten gaf ons vooral stof tot nadenken.”

“We moesten een speld zoeken in een gigantische hooiberg”

Waren er dingen lastig om te vertellen omdat ze gevoelig liggen in de Marokkaanse cultuur?

Michael: “Het zijn echt niet de makkelijkste onderwerpen. We hebben een Marokkaans-Nederlandse

Michael Middelkoop

Fadua El Akchaoui

actrice (Sofia Yousfi, red) die zelf de transitie naar vrouw heeft gemaakt. Dat ligt heel gevoelig in die cultuur. Alleen al in de casting: we moesten een speld zoeken in een gigantische hooiberg. En als je iemand hebt gevonden die goed is voor de camera, moet je nog het gesprek voeren of diegene zich comfortabel genoeg voelt om in een serie te spelen. Ik wilde zeker weten dat diegene de juiste begeleiding krijgt. Het was belangrijk om steeds goed te blijven praten met de schrijvers en cast.”

Hoe ga je daar mee om als regisseur?

“Een van de redenen dat ik ja heb gezegd om deze serie te doen is omdat - als ik het heel gechargeerd stel - ik ook weleens scenario's voorbij zie komen van een verhaal uit een andere cultuur met een criminele ondertoon, of dat gaat over jezelf vrijvechten uit het geloof. Dan vind ik de authenticiteit van de schrijvers niet geloofwaardig. In dit geval heeft het schrijversteam dit letterlijk geleefd, of heeft mensen dichtbij staan die dit hebben geleefd. Als je als regisseur in je schrijvers gelooft, ga je dat verhaal er ook oprecht uitkrijgen.”

Geïnspireerd

Hebben de schrijvers alles wat in de serie gebeurt meegemaakt?

Fadua: “Niet letterlijk, maar het zijn in ieder geval ➔

geen fantasieën. Het zijn niet één op één onze ervaringen, maar ze komen wel allemaal uit onze omgeving. We zijn geïnspireerd door echte mensen bij het schrijven, we hadden echte gesprekken. De humor en de pijn komen uit het echte leven.”

Michael: “Wat ik heel tof vind, is dat ze in groepsverband de lijn van het seizoen hebben uitgezet, maar wel steeds een andere schrijver verantwoordelijk was per aflevering. Daardoor krijg je echt de kleur en de stem van die schrijver erin, en tegelijk konden ze alles bij elkaar toetsen. Niet alleen verhaaltechnisch, maar ook qua authenticiteit.”

“Ik vraag me af waarom niet meer makers een serie als een hybride vorm benaderen”

Hoe combineer je die humor met die pijn?

Fadua: “Dat kan ik echt niet zeggen. Maar dat is wel echt mijn stijl: komisch drama of dramatische comedy. Ik wil het drama nooit schuwen. Ik vind dit de mooiste verhalen die we kunnen vertellen want wat weten wij nou als mens? Wij doen ook maar wat. Er is voor mij geen andere manier dan heel hard lachen om je eigen shit.”

Michael: “We hebben in Nederland veel goede series, maar die zijn meestal gekaderd binnen een genre. Het is echt comedy, zoals *De Luizenmoeder* of echt misdaad, zoals *Penoza*. Mijn ambitie bij *Zina* was om te onderzoeken: hoe kan de comedy ademen en het drama net zo hard binnenkomen? Ik vraag me af waarom niet meer makers een serie als een hybride vorm benaderen. Dat is zó’n verademing en vernieuwing, en staat ook nog eens veel dichterbij het leven.”

Intensief proces

Hoe werkt dat schrijven in groepsverband?

Fadua: “Het was de eerste keer dat ik in een writers’ room mocht werken. Willem Bosch begeleidde ons. Dat is heel goed bevallen. Het was alsof al onze karakters daar in die kamer met elkaar in gesprek gingen, omdat we als schrijvers allemaal iets anders vertegenwoordigen. We hebben een langdurig en intensief proces gehad met elkaar, waarin we ons urenlang opsloten in een

kantoor van Medialane. Daar sparden we met elkaar en spraken we over wie deze karakters zijn en wat ze willen.”

Michael: “Fadua had vooral veel grappige snelle dialogen. Ik las op papier al een ritme in de gesprekken. Manju en Willem zijn vooral visueel; daar kon ik me weer helemaal in uitleven. Het was aan mij, maar ook aan Daria vóór mij, om van de scripts één taal te maken. Ik denk dat daar uiteindelijk altijd wel wat van overblijft. Ik zie heel duidelijk het verschil, maar voor de kijker is dat strakgetrokken.”

“Het was fijn dat we veel konden repeteren. Daar is vaak niet veel budget voor, maar gelukkig deze keer wel. Dat ging dan wel weer van het lichtbudget af... Het is nooit een riant zwembad. In dit geval heb ik samen met de cameraman en production designer de decoupage goed voorbereid. We hebben een scherpe shotlist gemaakt, zodat we precies wisten wat we moesten halen. Daarmee wonnen we weer in budget.”

Gedateerd

Dus deze werkwijze beviel jullie wel?

Michael: “Ik denk dat het klassieke model - de schrijver schrijft en geeft een pakketje in de vorm van een script aan de regisseur en trekt dan zijn handen ervan af - gedateerd is. Ik vind het veel leuker om in groepsverband te werken. Die estafette-loop is zo zonde: je kunt niet van elkaars kennis proeven.”

Fadua: “Op een gegeven moment moet je het als schrijver natuurlijk wel loslaten. Wat ik prettig vond, is dat Michael open stond voor onze input en veel vragen stelde. Daardoor voelde ik me erg betrokken. We waren allemaal *part of the team*. Iedereen was ermee bezig om deze serie op een respectvolle en liefdevolle manier te maken en dat zie je terug in het eindresultaat.” ●

Zina

De achtdelige dramaserie van KRO-NCRV is een nieuw verhaal over vijf Marokkaans-Nederlandse vriendinnen, bedacht door onder andere creative producer Daria Bukvić en Fadua El Akchaoui (de makers van de succesvolle theatervoorstelling *Melk & Dadels* en de film *Meskina*). De scenario's zijn geschreven door Willem Bosch, Dunya Khayame, Fadua El Akchaoui en Manju Reijmer. *Zina* is sinds dinsdag 7 december te zien om 21.20 bij KRO-NCRV op NPO 3. Alle afleveringen zijn al te bekijken op NPO Plus.